

Pratarmė

Pavadinau juos stebuklaraščiais. Galbūt todėl, kad, užrašydamas juos man pasakojamus, dažnai stebėdavau, kas jie yra: alegorijos, pasakos, farsai, parabolės, poringės, projekcijos sienoje? Matyt, dėl to, kad tesu poetas, nepratęs regzti pasakojimų, šias istorijas stebėdavau ir jų klausydavausi nustėręs. Kur link jos eina, kas nutiks, kodėl jos kartais tokios tamsios ir žiaurios, o paskui staiga lengvos ir absurdiškos? Visa tai galiu suimti eilėraščio sinkope, bet šie raštai atsiranda tada, kai jambus pastumių į šalį, – tai nakties apsidėimai, daugelis jų yra tartum pokalbiai su Dievu arba *Tertium Quid*, prisimenant neseniai išleistas eilėraščių knygos pavadinimą. Žinoma, vėliau tapau visų galų meistras ir taisyčiau, kas duota, savo alchemija amritą paverčiau šiuo tuo mirtingiau, ką galima gerti susėdus aplink stalą – stipriuoju gėrimu arba naminiu ugniniu vandeniu. Arba iš žodžių siūlų suauštais pasakojimais.

Pradžioje stebuklaraščiai buvo paprasti pamąstymai proza, užrašyti rašikliu. Tik ar tikrai? Ne, turėčiau pasakyti, kad jie radosi labai seniai, kai, būdamas 4 ar 5 metų vaikas, sėdėdavau ant mamos lovos ir, jos paragintas, kurdavau istorijas, kurios tęsdavosi be galo, o ji klausydavosi stebėdamasi, iš kur jos ateina. Čia tų istorijų nėra, bet išliko jų tėkmė, eilutė po eilutės, žodis po žodžio, tūkstantis ir viena, nes niekaip nesustoja. Pastaruoju metu kai kuriuos tekstus perdariau arba kūrčiau naujus scenai čia, Vilniuje, dabartinėje Europos teatro širdyje. Paverčiau juos trumpais vienaveiksmiais monologais. *Laisvė*, *Namas* ir *Manta* buvo perdaryti trims arba vienai aktorei atlikti viename spektaklyje – tai trilogija, jų sapnų arba košmarų misterija. Taip pat rasite kelis eilėraščius proza. Rašydamas kai kuriuos farso tipo kūrinis, mačiau juos kaip filmus – nespalvotus „šortus“. Bet štai čia jie visi, sudėti į paprastą knygą: nespalvoti filmai, teatras knygoje, sukaustytas autorių, pokalbiai ir personažai puslapiuose, laukiantys, kad kas nors juos vėl paverstų judančiomis figūromis.

pasakojimai
parabolės
farsai

Opuncija

Gyvenu seno sovietinio apirusio daugiabučio devintame aukšte. Bet, kaip ir daugelyje tokių nykiai atrodančių statinių, čia randi visai jaukius ir patrauklius, rūpestingai prižiūrėtus butus. Viduje kiekvienas butas turi savitumo, nors iš išorės jų dažnai neatskirsi vieno nuo kito. Man tai patinka. Koridoriai ir laiptinės būna apšiurę, nors laiptų aikštelių palanges kartais papuošia augalai. Mūsiškėje auga opuncija. Kiekvienas iš viršutinio koridoriaus turi prievolę palaistyti ją kartą per metus, o jeigu būna per šalta, kas nors ją laikinai įsineša į vidų. Tai man irgi patinka. Šioks toks kaimyniškas, bet tuo mūsų kaimyniškas ir užsibaigia. Mano būstas – ne išimtis: visai patogus. Butą išsidažiau mėlynai su smėliniais dryžiais. Turiu ir savo opuntiją. Mėgstu juokauti, kad tai geresnioji laiptų aikštelės „poros“ pusė – neabejotinai puikesnė. Vonios kambarį išdažiau sniego baltumo spalva, ant plytelių, kuriomis iki tam tikro aukščio šonuose išklotos sienos, – cherubinų paveikslėliai. Deja, pristigau pinigų, ir svetainėje siena už sofos tebėra rubino spalvos su auksuotu raštu, primenančią eiles nimbų, nurėžtų nuo XVI amžiaus rusiškų ikonų. O ypatingąją virtuvės spalvą nusakyčiau kaip vėmalo geltonį – sloigus dalykas, – bet mano pajamos tikrai per mažos, kad galėčiau imtis dar ką nors keisti. Vadinu ją savo laikinu kambuzu ir įsivaizduoju dieną, kai galėsiu išdažyti ją mėlynai ir smėliniais dryžiais, kad priaptų prie kitų kambarių. Na, bet jau norėčiau iškloti jums esmę to, ką čia noriu papasakoti.

Pirmą kartą į jį atkreipiau dėmesį prieš kokius du mėnesius, nors turbūt buvome susitikę ir anksčiau, tik aš nepastebėjau. Mano mintys neretai neša mane į miglas, ir aplinkiniai daiktai netenka ryškių kontūrų. Ką tik išėjau iš savo buto – beje, kiekviename aukšte yra keturi butai, besinaudojantys tuo pačiu liftu. Koridoriuje tvyrojo blausi šviesa, bet liftą savivaldybė suremontavo, jo galinėje sienoje įtaisė

veidrodį, taip pat sudėjo gražias naujas grindis ir dienos šviesos lempas. Paspaudęs mygtuką, laukiau. Durys atsidarė, ir, man įeinant, išėjo žmogus su paltu bei melsva fetrine skrybėle. Savo kaimynus aš pažįstu, todėl iš karto nusprendžiau, kad jis yra pašalietis. Be to, dviejų tariamai nereikšmingas prasilenkimas man paliko nemenką įspūdį – jis dėvėjo skrybėlę, labai panašią į mano, akinius raginiais rėmeliais, o ledo melsvumo akys už jų žvelgė tiesiai į mane, bet kartu ir kažkaip kiaurai mane. Nusileidęs į pirmą aukštą dar tebejaučiau jo žvilgsnio artumą. Kažkodėl man atrodė, kad reikia ką nors daryti, bet paskui mintis užėmė kiti dalykai – reikėjo suspėti į 53-ią autobusą, kuriuo važiuoju į darbą, ir prieš tai kioske nusipirkti cigarečių. Paprastai perku keturias – ačiū Dievui, čia jas dar pardavinėja po vieną, kitaip negu kai kuriose šalyse, apie kurias esu girdėjęs. Dvi ypač lengvas bet kokios rūšies, kurios tądien užsimanau, ir du *Belomorkanal* papirosus – dėl prisiminimo.

Grįždamas tą vakarą, susitikimą prasilenkiant lifte buvau visai užmiršęs, kol man atsidarė durys išeiti į mano aukštą. Ir štai vėl jis – tas pats tipas, dabar įeinantis, man išeinant. Šį kartą mudu prasilenkėme staigiau, nespėję susitikti žvilgsniais. Vis dėlto man buvo truputėlį neįauku, ir netgi palengvėjo, kai savo buto duris radau užrakintas ir visus daiktus, regis, savo vietose. Aš neturiu televizoriaus ir nelabai mėgstu skaityti, todėl neretai visas mintis užgožia dienos mažmožiai. Žinoma, blaiviai pagalvojus, jis tikriausiai kurio nors mano kaimyno draugas arba kolega. Viename bute gyvena senyva pora – labai taupiai, mat yra pensininkai. Anksčiau jis dirbo medicinos psichologu ir rūpybos darbuotoju, sklido gandai, kad jo žmona esanti jo sesuo. Kitame bute gyvena gana patraukli, gal trisdešimt penkerių metų moteris – iš laikysenos ir uniformos, kurią dažnai matau vilkint, nusprendžiau ją esant slaugytoją. Bute priešais niekada nemačiau jokios esybės ar žmogaus, išskyrus vokiečių aviganį, kuris išsprūsta pro pravertas duris, nusileidžia laiptais, nu-

sišlapina kieme ant liepos, trumpam kažkur dingsta, paskui sugrįžta į butą, ir durys tada užsidaro. Buvau beveik tikras, kad aviganis ten gyvena ne vienas, nes kartą vogčia patikrinau, ar durys užrakintos, ir, įsitikinęs, kad taip, nusprendžiau, jog jis negali ten gyventi vienas – sugebėti užsirakinti ir atsirakinti duris dantimis, juolab letenomis. Vis dėlto turėjau abejonių, nes kartą mačiau jį šlapinant ant opuntijos ir pamaniau, kad gal dabar jo eilė ją palaistyti. Nors tikrai pripažįstu, kad aviganiai gana protingi. Kartą per karnavalo intermediją netgi mačiau aviganį, išmokytą rūkyti cigaretę. Jis nebuvo toks miklus, kad ją prisidegtų, bet iškrapštė cigaretę iš pakelio, pakėlė ją dantimis, nuėjo prie vieno žiūrovo ugnies ir paskui tupėjo sau papsėdamas. Nustėręs žiūrėjau, kaip melsvai pilka nikotino aureolė lėtai ir elegantiškai nusileidžia man ant galvos. Taigi dėl buto priešais nesu visiškai tikras.

Kitą rytą, man žengiant į liftą, joks žmogus iš jo neišėjo. Pajutau palengvėjimą. Bet jis truko tik keletą sekundžių, nes, išėjęs iš lifto, išvydau tą patį vyriškį su paltu, su akiniais raginiais rėmeliais ir ta pačia skrybėle. Jis įėjo į liftą. Aš nuėjau prie kiosko ir nusipirkau savo keturias cigaretes, nuvažiavau autobusu į darbą, bet šį kartą nepamiršau ir kone lūkestingai laukiau darbo pabaigos bei grįžimo namo. Be to, man visada knietėdavo sutraukti darbo pančius, netgi visai jį mesti. Niekada nemėgau savo darbo. Viršininkas buvo nepakenčiamas – vis laidė insinuacijas, kad aš atrodau per daug apsiglamžęs, kad turėčiau įsigyti šaunų kostiumą, apsikirpti, dėvėti santūresnius akinius, oriau atrodyti. Nuvažiavau autobusu tiesiai namo, ir, kaip niekur nieko, man žengiant į liftą, jis ėjo lauk ir žvelgė tuo pačiu, tarsi kiaurai slystančiu žvilgsniu. Matyt, pro buto langą pamatė mane ateinantį gatve, bet vis tiek pernelyg tobulai ištaikė laiką, be to, šitaip pamatyti gatvę galima tik pro mano langą ir to šuns. Nors į darbą kasdien išeinu tuo pačiu metu ir kas nors gali pasigauti liftą, kad sutiktų mane įeinantį, arba dar lengviau – tiesiog palaukti ma-

nęs išeinančio, reikėtų kur kas daugiau kantrybės norint prasilenkti su manimi grįžtančiu iš darbo, nes tada aš nebūnu labai pastovus, mat dažnai einu apsipirkti arba išgerti į vietinę girdyklą. Darėsi šiurpoka, ir kadangi didžiąją dienos dalį snigo, aš įdėmiai apžiūrėjau, ar nėra kokių nors pėdsakų arba balučių prie mano durų. Aptikau tik kelis šuns letenų atspaudus, ir daugiau nieko. Vadinasi, įsibrovėlis – dabar aš dažnai jį taip vadindavau – tikriausiai kažkur tūnojo visą dieną.

Na, šis vyksmas viena ar kita forma pasikartojo dar keletą dienų, ir tai mane vis labiau šiurpino. Aš net susipainiojau tarp visų tų atėjimų ir išėjimų – mėgindamas atkurti ankstesnes dienas, nebūdavau tikras, ar aš ateidavau, o jis išeidavo, ar jis išeidavo, o aš ateidavau. Paprastai, parėjęs į namus, aš juose ir pasilieku – kone instinktyviai. Jeigu vakare būnu numatęs kur nors eiti, į namus po darbo nebeužsuku. Tačiau pamenu, kad vieną iš tų vakarų namo grįžau apie vidurnaktį, lyg ir numatydamas, kad mudu susitiksimė. Taip ir buvo – tąkart man išeinant iš lifto, o jam įeinant. Prasilenkėme kaip laivai naktį, bet aš buvau tikras, kad lifto veidrodyje jis mane mato einantį buto link, nes įsivaizdavau galįs matyti, kaip jis žvelgia į veidrodį spoksodamas į mane. Iš tikrųjų mane vis labiau ėmė baimė. Prieš savaitę juodojoje rinkoje nusipirkau 38 kalibro nupjautavamzdį ir nešiojau jį užtaisytą palto kišenėje. Turiu prisipažinti, jog nejučiau palengvėjimo, kad nebuvo progos jo panaudoti. Norėjau užbaigti šį reikalą. Juk jis pradėjo.

Dabar, apsiginklavęs, pajutau ūmai užplūdusią drąsą ir nusprendžiau savaitgalį nustatyti žadintuvą kuriai nors tamsiai valandai ir išeiti pasivaikščioti. Taip ir padariau – trečią valandą nakties apsilikau savo nutriušusį paltą, actu pasivaliau akinius – kaip paprastai, jie buvo gana apskretę, – kad viską kuo aiškiausiai matyčiau, užsidėjau skrybėlę ir išėjau. Šį kartą nutariau nusileisti laiptais. Maždaug pusiaukelėje sutikau jį lipantį aukštyn, ir, mums prasilenkiant, tariau

„Labas“, tarsi eksperimentuodamas, nors mano ranka kišenėje buvo ant ginklo saugiklio. Jis neatsakė. Apie valandą nervingai pavaikštinėjau po parką, grįžau ir vėl nusprendžiau lipti laiptais – visus devynis aukštus. Pusiaukelėje iki savo buto vėl prasilenkiau su juo – paltas, fetrinė skrybėlė, akiniai raginiais rėmeliais, – lipančiu žemyn. Vėl pasakiau „Labas“, ir vėl nesulaukiau atsako.

Reikalas aiškiai artėjo prie atomazgos. Kito kelio nebus. Aš buvau įsitikinęs, kad vienas iš mudviejų turi pasitraukti. Įtampa jau tikrai per didelė. Nebegalėjau susikaupti prie savo kryžiažodžių – įprastos vakaro pramogos. Netgi kabinti paltą į drabužių spintą pasidarė beprasmiška ir nesuprantama. Ėmiau vilkėti jį lovoje, užuot nakčiai apsilikęs pažamą. Būdamas toks susikrimtęs, netyčia nutrenkiau opuntiją ant grindų ir turėjau ją persodinti. Visą tą darbo savaitę mūsų nepaaiškinamų susitikimų ritmas išliko. Galima sakyti, buvau kone susigėdęs dėl savo padėties. Jaučiausi bailys, auka, tarsi būčiau pažymėtas Kaino žyme, nors objektyviai neturėjau kuo skųstis. Tą savaitgalį nusprendžiau imtis kitokio eksperimento. Vėl nustačiau žadintuvą trečiai valandai nakties. Užsidėjau skrybėlę, kruopščiai nusivaliau akinius – nenorėjau jo pražiopsoti arba supainioti jį su kitu žmogum, jo antrininku, – ir išėjau tyliai uždarydamas duris. Nusprendžiau leisti liftu. Žemutiniame aukšte, man išeinant, jis, aišku, kaip tik ėjo į liftą. Ir štai mano triukas – sustaugiau „Sudie“ jam į akis, tarsi skeldamas antausį pirštine, ranką laikydamas ant ginklo gaiduko kišenėje. Bet jis – nors iš mandagumo būtų cyptelėjęs: tik pažvelgė į mane, tarsi žvelgdamas kiaurai tolyn, ir įėjo į liftą. Be to, pirmą kartą tiesiai įsižiūrėjau į jį, pamačiau net kandžių išėtas skyles jo palte. Buvau kaip reikiant įsiau drinęs. Eidamas kiemu parko link, pastebėjau vokiečių aviganį, mėnesienoje čiurškiantį ant liepos ir tuo pat metu žvelgiantį atgal į mane per petį. Nuskubėjau, norėdamas ir kartu nenorėdamas, kad pasivaikščiojimui skirta valanda baigtųsi. Ji, žinoma, baigėsi, ir kojos mane nešė atgal į butą.